

## Joggyakorlat.

**Valorizációs kikötés — 1890-ben** 1890-ben az alperes jogelőde a r. kath. plébánia javára alapítványt létesített, amely 1200 osztrák értékű forint készpénz kifizetését rendelte évenként uradalmi pénztára terhére. Az alapítólevél a következő kikötést tartalmazta: „Ha netán idők folytán a pénz értéke változnék, mindig a jelen évi érték tekintendő irányadóul.“ Érdekes a dologban, hogy az okirat a Wekerle-féle valuta-reform idejében készült, amikor a korona-rendszerre való át-térés a *pénz nemre* terelte a figyelmet, de az okirat a könnyen kínálkozó elkalandozást, hogy a pénznem megváltozása esetén történjék gondoskodás, elkerülte és a *pénzérték* állandóságáról intézkedett. Az alapítványi okirat alapján a felperes plébános pert indított az alperes ellen, aki az alapítvány létesítőtől örökösödési szerződéssel szerezte meg az uradalmat akként, hogy az említett alapítólevélben foglalt kötelezettségeket megszorítás nélkül átvállalta; a kir. ítélőtábla a jövőre vonatkozóan a zürichi kurzus szerinti valorizációt 100 százalékre erejéig, a lejárt részletek értékét csak részben (a Kuria határozatából nem tűnik ki, mily részben) ítélte meg. A Kuria elvileg nem tartotta volna kizártnak, hogy az aranyértéknek csak egy része ítéltesse meg, de tekintettel az alperes által megszerzett ingatlan értékének és az alperes által az átruházással szemben vállalt kötelezettségekként mutakozó arányra, a Kuria nem látott okot a valorizáció mérséklésére. A korábbi részletekre a részleges valorizációt pedig azért hagyta meg, mert „a kikötött járandóság célja a javadalmas megélhetésének a biztosítása.“ (P. I. 432/1924.).

**Vételár valorizálás — mai vételár?** Az első időben, amikor a kereskedők az önszegély elve alapján szerződéses kikötéssel igyekeztek védelmet biztosítani maguknak a pénzromlás, a hitelezett vételár-követelés értékvesztése ellen, az egyik szokásos számlabeli clauzula azt a kikötést tartalmazta, hogy a számlának az esedékesség idejében elmaradt kiegyenlítése esetében a vevő a számlabeli vételár helyett az illető árucikknek a fizetési napját tartozik megtéríteni. A vételár ezzel a kikötéssel határozatlanná volt és kérdéses, hogy a bíróság milyen befolyást tulajdonított volna a vételár ekként bekövetkezett határozatlanságának. Nézetünk szerint a gyakorlati élet követelményeivel helyezkedik szembe ez az ortodox dogmatikai felfogás, amely az ár és áru meghatározását tekintve a vételi szerződés lényegének, az ügylet érvényes létrejöttét tagadta volna meg. Ha a vétel érvényesen létrejöhett, vételárra vonatkozó minden megegyezés nélkül is, amint az egyoldalulag elég sűrűn megtörténik, nincs akadálya, hogy a fenti kikötés mellett is érvényes legyen az adás-vétel, pláne

amikor az ügyletek teljesítettek is az eladó által. Az ügylet érvénytelensége esetén a már megkapott áru volna vissza-  
szolgáltatandó és így sokszor a vevő panaszkodna az érvény-  
telenséggel számára nyújtott „védelem“ miatt. Tudtunkkal a  
felsőbb bíróság ebben a formában nem találkozott a szóban forgó  
esettel. A Kuria azonban döntött abban a kérdésben, hogy az  
eladót a valorizált vételár vagy a napi vételár illeti-e, ha arra  
felek között megegyezés nem volt. A döntés a vételárvalori-  
zálás mellett foglalt állást és kizárta a napi ár iránti igényt,  
mondván a következőket:

Az eladó a vevőtől a kikötött vételár megfizetését köve-  
telheti s nem azt is, hogy a vevő az áru átvétele után meg-  
térítse neki azt az érték többletet, amely az árak későbbi  
emelkedése folytán merült fel, mert ez lényegileg felárnak  
tekintendő, ehhez pedig az eladónak az áru fenntartás nélkül  
történt átadása után jogos igénye nem lehet.

Amennyiben tehát az eladót a vételár valorizáltan illeti  
meg, a valorizálás alapjául nem az áru értékének emelke-  
dése, hanem mindenkor a korona értékének időközbeli csök-  
kenése szolgálhat csupán s így az eladónak nem az áru ér-  
téktöbbletének megtérítésére, hanem csak arra van jogszerű  
igénye, hogy neki a vevő a vételár összegét abban az érték-  
ben fizesse meg, amely értékkel a korona az ő fizetési köte-  
lezettségének beállta idejében birt. (P. VII. 5562/1924.).

**Nyugdíjvalorizálás megtagadása.** A Magánjogi Döntvény-  
tár idei folyama 35. szám alatt közli a Kuria P. II. 3362/1924.  
sz. ítéletével eldöntött következő esetet: A földbirtokos 1917-ben  
haszonbérbe adja földjét és a gazdatiszti törvény alapján  
felmond gazdatisztjeinek, megállapodik azonban velük abban,  
hogy a haszonbérrelővel átvéteti őket és *ezenkívül* — a gazda-  
tisztiek nyugdíjjogosultak voltak — bizonyos nyugdíjat fizet  
nekik. A gazdatisztiek — akik egy kivételével ma is ugyanott  
vannak — a nyugdíj valorizációját perelték. A Kuria eluta-  
sítja a keresetet — a felelbezési bíróság marasztaló ítéletet  
hozott — és pedig lényegében azzal az indokolással, hogy a  
felperesek az alperes révén jutottak oly állásba, amely meg-  
élhetésüket biztosítja, ez az állás ma, a leépítések és a szel-  
lemi munkások tulprodukciónak a korszakában nagy érték,  
nagyobb, mint a megállapodás létrejöttének idején volt. Az,  
hogy az egyik felperes önállósította magát és nincs az uradalom  
szolgálatában, alperes helyzetét nem nehezítheti meg. Azt el-  
ismeri a Kuria, hogy a felperesek igénye nem ingyenes jog-  
alaphól ered, hanem az alperes kártérítésre volt kötelezve  
amiatt, hogy felperesek nyugdíjárómanya meghiusult, „ámde  
felperesek ezt a kártérítést abban a mértékben, amelyet a  
mostani életviszonyok közt a józan határvetés korlátain belül